

[RELACJA + NAGRANIE] Jan Paweł II: wyjątek czy iluzja? Relacja z wykładu Andrea Riccardiego na Angelicum

„Dla Jana Pawła II koniecznością było przekazywanie Ewangelii i tworzenie nowej kultury europejskiej: «Odnowienie kultury europejskiej jest decydującym i pilnym przedsięwzięciem naszych czasów. Odnowa społeczeństwa wymaga obudzenia w nim na nowo siły orędzia Chrystusa». W ten sposób Wojtyła uruchamiał swój charyzmatyczny autorytet, historyczny sens podsycany mesjanizmem, swoim człowieczeństwem i obfitą energią. Pontyfikat Jana Pawła II zwoływał tłumy nawet w krajach o najbardziej wyczerpanych chrześcijaństwie” – mówił prof. Andrea Riccardi w wykładzie wygłoszonym w ramach cyklu „JP II Lectures”, organizowanego przez Instytut Kultury św. Jana Pawła II na rzymskim Angelicum.

W piątek, 21 stycznia odbył się kolejny, czwarty już w tym roku akademickim, wykład Instytutu Kultury św. Jana Pawła II na rzymskim Angelicum. Prelekcję zatytułowaną „Jan Paweł II: wyjątek czy iluzja?” wygłosił prof. Andrea Riccardi, profesor historii współczesnej na Uniwersytecie La Terza w Rzymie. W problematykę tematu wprowadził zgromadzonych na sali oraz przed ekranami komputerów słuchaczy Dariusz Karłowicz, prezes Fundacji Świętego Mikołaja oraz dyrektor programowy Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II w Rzymie na Angelicum.

JP2 Lecture//Andrea Riccardi: Giovanni Paolo II: eccezione ...

Rozpoczynając swoje wystąpienie, prof. Riccardi zauważył, że w historiografii stosunkowo mało uwagi poświęca się długiemu i złożonemu pontyfikatowi Jana Pawła II, trwającemu pełne dwadzieścia siedem lat. Pomimo, że Benedykt XVI często odwoływał się do pontyfikatu Jana Pawła II, to możemy, zdaniem Riccardiego, niejako mówić o popadnięciu w zapomnienie jego postaci.

Riccardi przypomniał pierwsze orędzie Jana Pawła II z 1978 roku. Było to wezwanie papieża do przeciwstawienia się lękowi. Było ono skierowane zarówno do uciskanych przez reżym komunistyczny mieszkańców wschodniej Europy, jak również chrześcijan mieszkających w zachodniej części Europy przytłoczonych wszechogarniającą sekularyzacją. Zdaniem Prelegenta Jan Paweł II dokonał tutaj zmiany akcentu w nauczaniu Kościoła. Była to także wizja geopolityczna dla Europy, której przyświecała mistyczna pasja. Wojtyła nie akceptował zimnowojennych podziałów. Dla niego prawdziwe granice kontynentu europejskiego zostały ustalone przez rozprzestrzenianie się Ewangelii, tak jak na Wschodzie, a zatem „kontynent” obejmował także Rosję i wszystkie ziemie sowieckie.

W pierwszym orędziu po wyborze Jan Paweł II wezwał mieszkańców Europy do przeciwstawienia się lękowi

W dalszej części wykładu Riccardi wskazał, że dla Jana Pawła II głównym polem ewangelizacji jest kultura. Wiara musi być

ugruntowana przez wejście w proces głębokiej recepcji, która dotyka „serca”, ale też staje się kulturą. Przypomniał słowa papieża, który w 1982 stwierdził, że: „Wiara, która nie staje się kulturą, jest wiarą nie w pełni przyjętą, nie do końca przemyślaną, nie wiernie przeżywaną”. Jan Paweł obawiał się wiary odseparowanej od kultury, efemerycznej, nieprzekazywalnej między pokoleniami i w gruncie rzeczy sprywatyzowanej. Za znamienne uznał Riccardi to, że kardynał Bergoglio, arcybiskup Buenos Aires, mocno podkreślał proponowaną przez Jana Pawła II relację między wiarą a kulturą.

Następnie Riccardi podkreślił, że pontyfikat Jana Pawła II charakteryzował się także dostrzeżeniem kulturowej wartości i wspólnych doświadczeń. Papież stał się czołową postacią dialogu międzyreligijnego, m.in. organizując spotkania w Asyżu. Zdaniem Riccardiego, Jan Paweł II był w stanie połączyć teologię narodu z jej historycznym znaczeniem z uniwersalizmem rodziny narodów i współistnieniem religii czy tożsamości etnicznych, kulturowych.

Jan Paweł II prowadząc Polaków do uwolnienia się spod jarzma marksistowskiego reżymu korzystał także z narzędzi politycznych. Jak podkreśla Riccardi, papież potępiając południowoamerykańską teologię wyzwolenia za jej nazbyt marksistowskie inspiracje, sam wypracował i skutecznie stosował własną, wolną od tych błędów teologiczną refleksję dotyczącą sprawiedliwości społecznej oraz etyki pracy.

*Jan Paweł obawiał się wiary
odseparowanej od kultury,
efemerycznej,
nieprzekazywalnej między
pokoleniami i w gruncie
rzeczy sprywatyzowanej*

Upadek komunizmu
w Polsce w 1989 roku
przekraczał
koncepty
rewolucyjnej
przemocy i walki
klas, odwracając
dwustuletni
paradygmat

rewolucji francuskiej i wskazując całemu światu drogę pokojowych przemian. Kościół odegrał w tych przemianach wielką rolę tworząc bezpieczną przestrzeń duchową i społeczną, w której mogły wzrastać nadzieja wyzwolenia, a także kształtować się sumienia, których to siła

była w tym czasie kluczowa. Niespodziewanie, konsekwentnie pozbawione przemocy działanie ludzi dających świadectwo Prawdzie było w stanie rozbroić ich przeciwników.

Dla Jana Pawła II niezwykle ważny był także stosunek Kościoła do migrantów, w których papież dostrzegał nie tylko socjologiczne zjawisko, ale samego Chrystusa, który oczekuje naszej pomocy i miłości. Katolickość to nie wyraża się tylko we wspólnocie ochrzczonych, ale także w gościnności dla obcych, bez względu na ich wyznanie.

Idąc dalej tym tropem Riccardi wskazał, że dla Wojtyły bardzo ważny był wpływ Kościoła na historię. Dlatego Jan Paweł II był nie tylko papieżem, zwierzchnikiem Kościoła, ale także charyzmatycznym liderem, którego pontyfikat nasycony został pielgrzymkami i symbolicznymi w swej wymowie gestami. Tak też trzeba rozumieć znaczenie, jaki nadawał Jan Paweł II rokowi milenijnemu, który w oczach papieża miał być czasem przemiany i reform, by uczynić Kościół „domem i szkołą wspólnotowości”, by uważniej słuchać ludu Bożego i otworzyć się na nowe charyzmaty.

Podsumowując wykład, Riccardi zauważył, że pontyfikat Jana Pawła II, z całym swoim bogactwem zagadnień, wciąż domaga się przemyślenia, zwłaszcza w kontekście obecnego stanu Europy i Kościoła.

Bartłomiej Kabat
Jakub Reszke

Zapraszamy na kolejny wykład z serii „Wykładów Janopawłowych”: „Virtue, Integralism and the Priority of the Social in Catholic Political Thought” prof. Johna Milbanka, który odbędzie się 17 lutego.

Informacje o wykładowcach cyklu „JP2 Lectures”:

Lord John Alderdice – urodzony w 1955 w Ballymena w Irlandii Północnej. Emerytowany kierownik Centre for Resolution of Intractable Conflict (Centrum Rozwiązywania Nierozwikływalnych Konfliktów), które wcześniej założył i prowadził przez wiele lat. W 1996 został wskazany na para dożywotniego w Izbie Lordów, izbie wyższej brytyjskiego parlamentu. W ostatnich trzydziestu latach Lord Alderdice był zaangażowany w niemal każdy aspekt procesu pokojowego w Irlandii. Od 1987 roku, przez 11 lat był przewodniczącym Partii Sojuszu Irlandii Północnej i głównym negocjatorem w porozumieniach wielkopiątkowych z 1998 roku. Lord Alderdice zawodowo jest lekarzem, psychiatrą, zarówno klinicystą i akademikiem.

Prof. Jean-Luc Marion – urodzony 3 lipca 1946 roku w Meudon we Francji. Historyk filozofii, fenomenolog i teolog rzymskokatolicki. Wykładał na Sorbonie oraz na Uniwersytecie Chicago. W 1992 roku otrzymał Grand Prix du Philosophie de l'Académie Française, a w roku 2008 Karl-Jaspers Preis. Jean-Luc Marion jest byłym uczniem Jacquesa

Derridy, którego dzieła opierały się na teologii mistycznej, fenomenologii i filozofii nowożytnej. W listopadzie 2008 został wybrany do Akademii Francuskiej, jako *immortel* zasiadł na fotelu nr 4 w miejsce zmarłego kardynała Lustigera. Napisał wiele książek, między innymi *Bóg bez bycia* czy też *Będąc danym. Esej z fenomenologii donacji*.

George Weigel – urodzony w 1951 roku w Baltimore, filozof i teolog katolicki, autor kilkudziesięciu książek, z których większość przetłumaczono i wydano również w Polsce – m.in. dwutomową biografię Jana Pawła II pt. *Świadek nadziei* oraz *Kres i początek*. Prowadzi Katedrę Studiów Katolickich Williama E. Simona w Ethics and Public Policy Center w Waszyngtonie. Odznaczony papieskim Krzyżem *Pro Ecclesia et Pontifice* oraz polskim Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

Prof. Andrea Riccardi – urodzony w 1950 roku w Rzymie. Włoski historyk, profesor i polityk. Jest profesorem historii współczesnej na Uniwersytecie La Terza w Rzymie, nauczał również na Uniwersytecie Bari. Kilka uniwersytetów przyznało mu tytuły honorowe w uznaniu za zasługi w dziedzinach kultury i historii. Uzyskał międzynarodową rozpoznawalność dzięki założeniu w 1968 roku Wspólnoty Sant’Egidio. W roku 2011 objął stanowisko ministra współpracy społecznej krajowej i międzynarodowej w rządzie, na czele którego stanął włoski premier Mario Monti. Urząd ten sprawował do 28 kwietnia 2013.

Prof. John Milbank – urodzony w 1952 roku w Kings Langley w Anglii. Jest emerytowanym profesorem na Wydziale Teologii i Religioznawstwa Uniwersytetu w Nottingham, pełni funkcję prezesa Centrum Teologii i Filozofii. Jest najważniejszym reprezentantem kierunku myśli znanej jako Radical Orthodoxy. Charakterystyczną cechą tego ruchu jest przekraczanie konwencjonalnych granic między

teologią, filozofią, polityką i teorią socjologiczną.

Carl A. Anderson – amerykański prawnik, trzynasty Najwyższy Rycerz Zakonu Rycerzy Kolumba - największej na świecie katolickiej organizacji świeckiej o charakterze charytatywnym zrzeszającej obecnie około 2 milionów członków. od 1983 do 1987 roku pracował w biurze Prezydenta Stanów Zjednoczonych. Był specjalnym asystentem prezydenta i pełnił funkcję dyrektora White House Office of Public Liaison. Od 1983 do 1998 roku jako profesor wizytujący wykładał prawo rodzinne w Papieskim Instytucie Studiów nad Małżeństwem i Rodziną im. Jana Pawła II przy Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie. W 1988 roku został zastępcą prezydenta i pierwszym dziekanem nowo powstałego oddziału Wyższej Szkoły Teologicznej w Waszyngtonie, znajdującej się obecnie przy Katolickim Uniwersytecie Ameryki. W 1998 roku papież Jan Paweł II mianował go członkiem Papieskiej Akademii *Pro Vita*. Jest autorem bestselleru New York Timesa *Cywilizacja miłości: Co każdy katolik może zrobić aby zmienić świat*.

Ewa Thompson – urodzona w 1937 roku w Kownie (obecnie Litwa), profesor slawistyki na Uniwersytecie Rice (Houston). Laureatka nagrody Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie za upowszechnianie kultury i literatury polskiej w świecie (2015). Autorka pracy *Trubadurzy imperium. Literatura rosyjska i kolonializm* (2000). Jej książki i artykuły są tłumaczone na język polski, ukraiński, białoruski, rosyjski, włoski, chorwacki, czeski, węgierski i chiński. Praca *Zrozumieć Rosję. Święte szaleństwo w kulturze rosyjskiej* została przetłumaczona na chiński i opublikowana w Hongkongu w 1995, w Pekinie w 1998 oraz 2015 roku. W 2019 roku książkę w polskiej wersji językowej wydała „Teologia Polityczna”.

Prof. Stanisław Grygiel – urodzony w 1934 roku w Zembrzycach -

polski filozof, filolog i wykładowca. Współzałożyciel kwartalnika „*Il Nuovo Areopago*” i do 2002 roku jego redaktor naczelny. W latach 1980-1983 był dyrektorem Polskiego Instytutu Kultury Chrześcijańskiej. Od 1981 był wykładowcą filozofii człowieka na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie, gdzie kierował katedrą Karola Wojtyły na antropologii filozoficznej na Papieskim Instytucie Jana Pawła II. Był konsultorem Papieskiej Rady ds. Rodziny. W 1991 jako konsultor był uczestnikiem Synodu Biskupów dla Europy; po raz drugi uczestniczył w nim w roku 1999 wraz z małżonką.

*

Instytut Kultury Św. Jana Pawła II jest interdyscyplinarną instytucją naukowo-dydaktyczną powołaną na Wydziale Filozofii Papieskiego Uniwersytetu Św. Tomasza z Akwinu (Angelicum) w Rzymie w stulecie urodzin Jana Pawła II. Misją Instytutu jest refleksja nad najważniejszymi problemami współczesnego Kościoła i świata inspirowana życiem i myślą św. Jana Pawła II. Celem Instytutu ośrodka jest więc nie tylko badanie dorobku Wielkiego Papieża, ale również myślenie wraz z nim o najważniejszych sprawach kultury duchowej, a więc np. solidarności, miłosierdziu, sztuce chrześcijańskiej, miejscu Kościoła we współczesnym świecie czy kryzysie duchowym Europy. Instytut jest współprowadzony przez Fundację Świętego Mikołaja (wydawcę Teologii Politycznej) i w całości finansowany przez prywatnych darczyńców z Polski. Zapraszamy serdecznie do ich grona.

KLIKNIJ i dołącz do grona fundatorów Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II w Rzymie

Myśląc z Janem Pawłem II. Relacja z inauguracji Instytutu Kultury św. Jana Pawła II w Rzymie

List Papieża Franciszka na inaugurację Instytutu Kultury św. Jana Pawła II w Rzymie

Myśl Jana Pawła II jest zbyt ważna, by zamknąć ją w muzeum.
Przemówienie Dariusza Karłowicza na inauguracji Instytutu Kultury św. Jana Pawła II

Otwieramy „akademicki pomnik” dla św. Jana Pawła II. Rozmowa z rektorem Angelicum o. Michałem Paluchem OP

Kard. Stanisław Ryłko: Instytut Kultury to bijące serce Uniwersytetu

O. Serge-Thomas Bonino OP: W duchu żywego tomizmu

Dariusz Karłowicz zaprasza do wspólnego budowania Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II

Start JP2 Studies, wykład Lorda Alderdice'a i wystawa fotografii Adama Bujaka

Foto: Stefano Dal Pozzolo

